

Lausuntopyyntö Ylöjärven ilmastotiekartan 2024-2030 päivitys / Teknisen lautakunnan lausunto

Tekninen lautakunta 13.12.2023 § 171
240/11.00.01/2022

Valmistelija

Yhdyskuntatekniikan päällikkö Ari Jokihaara, kehityspäällikkö Mari Ruissalo

Taustaa

Ylöjärven kaupunki on sitoutunut kaupunginvaltuuston 4.2.2019 § 6 päätöksellä hiilineutraalien kuntien Hinku-verkostoon ja kriteereihin sekä tavoittelemaan 80 prosentin päästövähennystä vuoteen 2030 mennessä verrattuna vuoden 2007 tasoon. Päästövähennystavoite kattaa Ylöjärven kaupunkialueella syntyvät päästöt riippumatta siitä, minkä tahon toiminnasta ne syntyvät.

Valtaosa Ylöjärven päästöistä syntyy liikenteestä, rakennusten lämmityksestä ja sähkönkulutuksesta. Päästöt ovat olleet lievässä laskussa, mutta lasku ei ole tavoitteen näkökulmasta riittävä. Kaupungin ilmastotyöryhmä on arvioinut, että nykyisellä tiekartalla saavutetaan noin 60 % päästövähennys vuoteen 2030 mennessä. Tämän vuoksi vuonna 2020 hyväksyttyä tiekarttaa on lähdetty päivittämään. Päivityksessä on tarkasteltu nykyisen tiekartan toimenpiteiden ajantasaisuus sekä tunnistettu täydentäviä toimenpiteitä, jotta tavoite olisi paremmin saavutettavissa.

Kehityspalvelut ja Ylöjärven kaupungin ilmastotyöryhmä pyytää lautakunnilta lausuntoa liitteenä olevasta luonnoksesta ilmastotiekartan toimenpiteiksi ajanjaksolle 2024–2030. Lausunnoissa pyydetään erityisesti kommentoimaan uudistettuja toimenpiteitä sekä tuomaan tiedoksi tarpeellisia täydentäviä toimia, joita päivitystyössä ei ole vielä tunnistettu. Lausuntoja pyydetään 15.12.2023 mennessä.

Teknisen lautakunnan lausunto

Päivitystyössä Ylöjärven kaupungin ilmastotiekartassa on yhteensä lähes 80 toimenpidettä, joista noin 50 % on ollut mukana kaupunginvaltuuston 8.6.2020 § 41 hyväksymässä Hinku-tiekartassa. Toimenpiteet on jaoteltu viiteen eri kategoriaan, jotka ovat Maankäyttö ja liikenne, Energia, Kiertotalous ja Kulutus, Sopeutuminen ja Kehittyvä ilmastotyö.

Eryisesti joukkoliikenteeseen, energian käyttöön, kiinteistöihin ja alueiden kehittämiseen liittyvät toimenpiteet on kohdistettu tiekartassa tekniikka- ja ympäristöosaston edistämisvastuulle. Toimenpiteitä tullaan toteuttamaan tarkastelujaksolla vuosina 2024–2030 annettujen määrärahojen ja resurssien puitteissa.

Ilmastotiekartan tavoitteita on jatkossa tarkoitus seurata vuosittain ja sitoa se kiinteämmin talousarvioprosessin aikatauluihin. Tämä on hyvä tavoite, sillä ilmastotoimenpiteillä on usein myös suoria tai epäsuoria kustannusvaikutuksia.

Ilmastotiekartan uudistetut toimenpiteet ovat pääosin kaupungin strategian, maankäytön linjausten sekä seudullisten tavoitteiden mukaisia. Tekninen lautakunta kiinnittää huomioita kahteen Sopeutuminen-kategorian toimenpiteeseen, joiden osalta esitetään seuraavassa muutosehdotukset.

Toimenpide: Mahdollistetaan kaupungin tonttien luovutus puustoisina.

Kaupungin asunto- ja yritystonttien luovuttaminen puustoisina eteenpäin koetaan ongelmalliseksi. Puustoinen yritystontti tai omakotitontti ei välttämättä ole kovin kiinnostava. Ylöjärven Yrityspalvelun kokemuksen mukaan esimerkiksi yritystonttien myynnillisuus kasvaa selvästi tonteilla, joilta on jo poistettu puusto. Omakotirakentajalle puustoinen tontti on käytännössä pelkkä kustannusrasite. Omakotitonttien rakentamisaikataulut myös vaihtelevat, jolloin jo rakennettujen tonttien väliin jäävien puustoisten tonttien osalta rakennettavan alueen puiden poisto voi olla jo merkittävästi vaikeampaa, mikä edelleen nostaa tarvittavien puiden poistamisen kustannuksia. Arvion mukaan omakotirakentaja joutuisi ostamaan puiden poiston, mutta puut poistava toimija voi myös myydä puut vielä erikseen. Kyseessä olisi tulonsiirto kaupungilta muille toimijoille, minkä lisäksi luotaisiin teknis-taloudellinen rasite rakentajille.

Tonteille jäävät puut muodostaisivat rajoitteita tontin rakentamiselle tontin laajuudessa, pinnan korkeusaseman muotoilussa ja tontin sisäisissä massansiirroissa. Tontin sisäisten massansiirtojen rajoite vaikeuttaa maa-ainesten paikalla käsittelyn toteutumista ja voisi johtaa tontin ulkopuolelta tai tontin ulkopuolelle erikseen kuljetettavien maa-ainesten määrän kasvuun. Tällaisessa tapauksessa tontin puustoisena luovutus kääntyisi helposti jopa hiilineutraalisuustavoitteiden vastaiseksi.

Alueella aikaisemmin kasvaneet puut joutuvat helposti täyttöjen ja kaivujen vaikutuspiiriin, jolloin niiden selviytyminen pitkäaikaisesti voi vaarantua. Todennäköistä olisikin, että rakentaja kuitenkin poistaa puuston, eikä puustoisena luovutuksen hiilineutraalisuustavoitteet toteutuisi.

Ylöjärven kaupunki poistaa asemakaavojen toteuttamisen yhteydessä puustoa vain lintujen pesintäkauden ulkopuolisena ajanjaksona. Rakentajien osalta puustoa tulee helposti poistettua hankkeiden aikatauluihin pohjautuen myös lintujen kiivaimpaan pesintäaikaan. Ylöjärven kaupungin omana työnä asemakaavan toteuttaminen voidaan aina ajoittaa lintujen pesintärauhaa kunnioittavaan ajankohtaan.

Tekninen lautakunta esittää, että toimenpide-ehdotus, jossa kaupungin tontit voitaisiin luovuttaa puustoisina, poistetaan. Tilalle esitetään otettavaksi käyttöön asemakaavamerkintä uudelleen istutettavista tontinosista. Tällöin tontin toteuttaminen voitaisiin edelleen tehdä tontin tarvitsijan ehdoilla ilman puustosta aiheutuvia lisärasitteita. Istutettaville tontinosille voitaisiin valita kuhunkin paikkaan parhaiten sopiva puu- tai kasvilaji, jolloin ne säilyisivät alueella mahdollisimman pitkään. Taimesta kasvanut uusi puusto säilyy paikalla todennäköisesti paljon paremmin, kuin vanha puusto, jonka alkuperäisiä elinolosuhteita on jouduttu jo muuttamaan mm. ympäröivien alueiden hakkuilla ja maanrakennustöillä. Nämä vaikuttavat esimerkiksi vesitalouteen, sekä tuuli- ja valo-olosuhteisiin. Tulee myös huomioida, ettei vanhakaan puusto ole ikuista, vaikka se onnistuttaisiinkin säilyttämään rakennusvaiheessa. Sekin joudutaan yleensä joka tapauksessa jossain kohtaa poistamaan kuoleman, sairauden tai muun takia. Uudelleen istutettu, oikein valittu ja hoidettu puusto säilyy paikalla helposti kymmeniä vuosia. Näin myös tontin omistaja pääsee valitsemaan ja vaikuttamaan tonttinsa kasvillisuuteen ja viihtyvyyteen, joka todennäköisesti edistää sitäkin asiaa, että puustoisuus halutaan säilyttää tulevaisuudessakin.

Toimenpide: Kaupungin metsien hoitokäytäntöjä kehitetään siten, että ne ovat ilmastonmuutosta hillitseviä sekä sopeutumista ja luonnon monimuotoisuutta edistäviä.

Ylöjärven kaupunki noudattaa omien metsien käsittelyssä kestävän metsänhoidon periaatteita. Käytännöksi on muodostunut muun muassa, että pääte- tai avohakkuut eivät ole ensisijainen metsänhoitomuoto, vaan vaan mahdollisuuksien mukaan pyritään hyödyntämään myös muita vaihtoehtoja, kuten jatkuvaa kasvatusta, pienaukkohakkuuta, kaistalehakkuuta jne. Keinovalikoimassa ensisijaisempia toimenpiteitä ovat monet muut metsänhoidon toimenpiteet. Ehdotettu toimenpide ei tunnista olemassa olevia metsänhoidon käytäntöjä, minkä lisäksi se sisältyy merkittävilta osin toimenpidelistan edeltävään kohtaan "Selvitetään kaupungin metsien hiilinielut ja vahvistetaan niitä". Myös budjettivaatimuksia on tarkasteltu osastolla, eikä metsiin kohdistu sen osalta kovia tulospaineita. Suurin osa kaupungin hakkuutuloista on koostunut viime vuosina mm. taajamametsien lievistä hoitotoimenpiteistä ja kaava-alueiden valmisteluista. Metsien käyttö on siis ollut käytännössä hyvin maltillista.

Tekniikka- ja ympäristöosasto on jo vuosina 2021–2022 etsinyt tietoa, miten kaupungin metsien hiilinielut ja -varastot voitaisiin todentaa. Tavoitteena oli, että em. tietoja vasten voitaisiin myöhemmin todeta ja raportoida mm. metsähoidon toimenpiteiden vaikutus lyhyellä ja pitkällä aikavälillä kaupungin metsien hiilinieluihin ja -varastoihin.

Tekninen lautakunta esittää, että toimenpide-esitys kaupungin metsien hoitokäytäntöjen kehittämistä siten, että ne ovat ilmastonmuutosta hillitseviä sekä sopeutumista ja luonnon monimuotoisuutta edistäviä poistetaan itsenäisenä toimenpide-ehdotuksena ja sisällytetään se toimenpide-ehdotukseen kaupungin metsien hiilinielujen selvittämisestä ja vahvistamisesta.

Liitteet	Hinku tiekartan päivitys 2023 Lausuntopyyntö
Lisätiedot	Kehityspäällikkö Mari Ruissalo, p. 044 486 3124, mari.ruissalo@ylojarvi.fi, Metsävastaava Veli-Pekka Hakala, p. 044 431 4008, veli-pekka.hakala@ylojarvi.fi, Yhdyskuntatekniikan päällikkö Ari Jokihara, p. 050 384 8383, ari.jokihara@ylojarvi.fi
Esittelijä	Kaupunkirakennejohtaja
Päätösehdotus	Tekninen lautakunta päättää antaa selosteosan mukaisen lausunnon Ylöjärven ilmastotiekartasta 2024–2030.
Päätös	Keskustelun kuluessa jäsen Kirsi Salojärvi teki kaksi muutosehdotusta esityslistalle seuraavasti: Ensimmäinen muutosesitys sivulla 14 viimeinen kappale joka alkaa Tekninen lautakunta esittää, että toimenpide-ehdotus, jossa kaupungin tontit voitaisiin luovuttaa puustoisina, poistetaan. Muutosesitys: Tekninen lautakunta ei estä puustoisien tontinluovutuksen mahdollistamista, mutta kehittää toimenpiteitä löytääkseen tasapainon. Toinen muutosesitys sivulla 15

Alkuperäinen sivun viimeinen kappale: Tekninen lautakunta esittää, että toimenpide-esitys kaupungin metsien hoitokäytäntöjen kehittämistä siten, että ne ovat ilmastonmuutosta hillitseviä sekä sopeutumista ja luonnon monimuotoisuutta edistäviä poistetaan itsenäisenä toimenpide-ehdotuksena ja sisällytetään se toimenpide-ehdotukseen kaupungin metsien hiilinielujen selvittämisestä ja vahvistamisesta.

Muutos: Kyseinen yllä oleva osa poistetaan lausunnosta kokonaan.

Muutos esitys:

Sivun 15 toinen kappale ja kappaleen loppuosa jossa seuraava teksti "Selvitetään kaupungin metsien hiilinielut ja vahvistetaan niitä" tämän jatkoksi muutos esitys alla:

..."edelleen ilmastonmuutosta hillitsevän sekä sopeutumista ja luonnon monimuotoisuutta edistävin käytäntein. Jo ennen selvityksen valmistumista painotetaan uuden luonnonsuojelulain (9/2023) kohtia Varovaisuusperiaate (7 §) sekä Kunta luonnonsuojelun toimijana (11 §)."

Mainitut lainkohdat kuuluvat näin:

7 § Varovaisuusperiaate: "...päätöksenteossa kiinnitetään huomiota luonnon monimuotoisuuden merkittävän vähenemisen tai häviämisen uhkaan, vaikka siitä ei olisi olemassa varmistettua tieteellistä tietoa."

§ 11: "Kunta edistää luonnon monimuotoisuuden suojelua sekä maisemansuojelua alueellaan.")

Koska muutosehdotukset eivät saaneet kannatusta, ne raukesivat ja esittelijän tekemä pohjaehdotus tuli teknisen lautakunnan päätökseksi.

Jäsen Riitta Siikaniva poissa kokouksesta klo 19:24 – 19:26 pykälän käsittelyn aikana.